

„Az irat elektronikus iratról készített papír alapú másolat.”

Magyarország Alkotmánybírósága

1015 Budapest Donáti u. 35-45.

A Gyulai Törvényszék Büntetés-végrehajtás Csoportja útján

SZÉKESFEHÉRVÁRI TÖRVÉNYSZÉK BV. CSOPORTJA SZÉKESFEHÉRVÁR	
Érk.: 2020 ÁPR. 23 89.	
Példány: 1	Meil: iatok db 84
Az ügyirat száma: 24. Bv. 1461/2019/20	

Tisztelt Alkotmánybíróság!

alkotmányjogi panasz indítvány

terjesztem elő.

Kérelem

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 24.Bv.1461/2019/12. számú végzését (P/4. számon csatolva) és az azt helybenhagyó, Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.844/2019/2. számú végzését (P/6. számon csatolva), mint alaptörvény-ellenes bírói döntést megsemmisíteni szíveskedjék.

I. Jogalap

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének III. Cikke, (kínzás és embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése (bírószághoz való jog és jogorvoslathoz való jog, tisztességes eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

II. Indítványozó személyes érintettsége

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy a végzések az Indítványozó büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: IV/ 0 0 7 8 5 - 0 / 2020	
Érkezett: 2020 MÁJ 04.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 9 db	du!

2013. évi CCXL. törvény (továbbiakban Bv. tv.) 10/A. § szerinti kártalanítási ügyében születettek, melyben kérelmezői minőségben vett részt.

III. Határidő

A **P/6. szám** alatt csatolt másodfokú végzést 2020. február 25. napján kézbesítették Indítványozó részére, így az Abtv. 30. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendje 28. § (2) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra.

IV. Jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Megállapítható, hogy indítványozónak a támadott végzésekkel szemben további jogorvoslati lehetőség nem volt biztosítva. A Bv.tv. 51. § (5) bekezdése értelmében büntetés-végrehajtási bíró és a törvényszék másodfokú határozatával szemben csak a Be. szerinti törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatnak van helye, amely kezdeményezésére Indítványozónak nincs lehetősége.

V. Alapvető alkotmányjogi jelentőség és bírói döntést érdemben befolyásoló Alaptörvény-ellenesség

Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően az Alkotmánybíróság hatáskörébe kizárólag a bírói döntéseknek az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. Indítványozó ezért már ezen a ponton hangsúlyozza, hogy jelen alkotmányjogi panasz indítvány nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmának elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az Indítványozó előadásával és annak szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntéseket, hanem a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban.

Jelen ügy lényege, hogy az elsőfokú bíróság Indítványozó alapvető jogokat sértő fogvatartási körülményei orvoslása iránti kérelmét és a vonatkozó jogszabályokat a bíróságok *contra legem* önkényesen alkalmazta, továbbá a kérelemben előadott sérelmek egy részét figyelmen kívül hagyta, valamint a másodfokú bíróság az elsőfokú végzést olyan határozatban hagyta jóvá, amely – mivel teljes mértékben nélkülözi az érdemi indokolást – nem ad számot az

Indítványozó által a íráság elé tárt sérelmekkel és jogi érvekkel kapcsolatban. Ezáltal pedig megfosztotta Panaszost az alapjogai érvényesítése lehetőségétől.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés alapvető jelentőségét az adja, hogy a sérelmezett döntések Indítványozónak az Alaptörvény XVIII. Cikkében foglalt jogait teljes mértékben kiüresítették. A bíróságok az önkényes bírói jogértelmezés eredményeként utasították el részben a kérelmét, ami miatt az Indítványozó bírósághoz való joga és a jogorvoslathoz való joga is sérült, illetve az indokolt bírósági döntéshez való joga is. A jogalkotó Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdésében egyértelművé tette, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti kártalanítási kérelem benyújtásának csupán a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz benyújtása a feltétele, a panasz többszöri benyújtása azonban nem. A bíróságok *contra legem* jogalkalmazása a végzések Alaptörvény-ellenességét okozták megfosztva Indítványozót attól, hogy az Őt ért jogsérelmek, melyek az Alaptörvény III. Cikkét sértik magyarországi bírói fórum előtt legyenek kompenzálhatóak.

Az ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségét támasztja alá az is, hogy az Alaptörvény III. Cikkében foglalt kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmód tilalmának, a Magyar Állam általi be nem tartását kompenzáló eljárás során sérültek Indítványozó Alaptörvényben védett jogai. Mindezért a jelen beadványban tárgyalt kérdéssel a t. Alkotmánybíróságnak érdemben kell foglalkoznia. Ráadásul – ahogyan az a P/6. számon csatolt másodfokú végzésből is kiderül – jelen alkotmányossági probléma az alapvető jogokat sértő kártalanítási eljárásokban újabban tömegesen merül fel. Ez a súlyosan alkotmánysértő bírói jogértelmezés és jogalkalmazás pedig olyan generális szintű alkotmányossági problémát vet fel, ami amellett, hogy jelen konkrét ügygel kapcsolatban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet valósít meg, megalapozza az Abtv. 29. § szerinti alapvető alkotmányjogi jelentőségi kérdés fennálltat is.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó kéri adatai zártan kezelését.

...

I.

TÉNYEK

1. Indítványozó 2018. március 7. napján jogi képviselő nélkül kártalanítási kérelmet nyújtott be, melyben 2015. március 4. - 2015. december 3. illetve 2016. április 5. - 2018. április 5. közötti időszakra vonatkozóan különböző magyarországi büntetés-végrehajtási intézetekben

töltött fogvatartása során az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények által előidézett sérelmek miatt. Ezt követően Indítványozó jogi képviselője 2018. július 4. napján kártalanítás megállapítása iránti kérelmet nyújtott be (P/2. számú melléklet), melyben 2017. március 3. - 2018. április 5. közötti időre kérte a kártalanítás megállapítását. A kérelmekben a túlszűfolttságot, valamint rossz higiéniai körülményeket, rovarokat és nem megfelelő szellőzést kifogásolta a kérelmező és képviselője valamennyi érintett intézet vonatkozásában. A kérelemhez csatolt iratokból megállapítható volt, hogy az elítélt az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt panasszal 2018. február 10. napján élt a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet felé. A panasz tárgyában hozott, 2018. március 2. napján kelt határozat megállapította, hogy a jogszabályban előírt élettér nem biztosított Indítványozó számára a büntetés-végrehajtási intézetben (P/3. számú melléklet).

2. Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja 24.Bv.1461/2019/12. számú végzésében (P/4. számú melléklet) azt állapította meg, hogy a 2015. március 4. - 2015. december 3. közötti kártalanítási időszak tekintetében, hogy elítélt ebből a fogvatartási időszakból 2015. december 3. napján az Állampisztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézetből szabadult, ezért a fenti fogvatartási időszak tekintetében a bíróság 28.Bv.546/2017. számú, 2018. október 8. napján kelt, és 2018. október 26. napján véglegessé vált végzésével az ügyet áttette a Kecskeméti Törvényszékhez a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 70.§ (6) bekezdése alapján. Továbbá az Indítványozó által megjelölt 2016. április 5. és 2017. március 2. napja közötti időszak vonatkozásában pedig megállapítást nyert, hogy azt a Székesfehérvári Törvényszék 28.Bv.2332/2018/8. számú, 2019. június 26. napján kelt és 2019. július 16. napján véglegessé vált végzésével már elbírálta. Ebből következően **a bíróság csak a 2017. március 3. és 2018. április 5. napja közötti, a Fővárosi és a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben (Baracska, Székesfehérvár) töltött időszakot vizsgálta.**

3. A bíróság megállapította, hogy az Indítványozó, (2018. március 7.) és a jogi képviselő (2018. július 4.) által benyújtott kártalanítás iránti kérelem előterjesztésére is a Bv. tv. 10/A. § (4) bekezdésében előírt határidőben került sor. Továbbá a bíróság rögzítette, hogy a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdésének 2017. január 01. napjától hatályos rendelkezései szerint a kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele az is, hogy a fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt előterjessze a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Ez a feltétel akkor alkalmazandó, ha az alapvető

jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött napok száma a harmincat meghaladja. **Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell.** Indítványozót 2017. június 26. és 2017. július 2. napja között a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben tartották fogva harminc napot nem meghaladó időtartamban. A Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött napok száma azonban a harmincat meghaladta, ezért Indítványozó terjesztett elő panaszt, tehát a kártalanítási kérelem elbírálásának feltételeit teljesítette, azonban a bíróság mégis azt állapította meg, hogy a Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése alapján háromhavonta kellett volna a Bv. tv. 144/B. § szerinti panaszt előterjesztenie a bv. intézet parancsnokához.

4. A Bv. tv. 10/A. § (1) bekezdése a következő: *(1) Kártalanítás jár az elítéltnak vagy az egyéb jogcímen fogvatartottnak a fogvatartása során a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya és az ehhez esetlegesen kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény, különösen az illemhely elkülönítésének a hiánya, a nem megfelelő szellőztetés, világítás, fűtés vagy rovarirtás (a továbbiakban együtt: alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények) által előidézett sérelem miatt. A kártalanítás minden egyes, az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között eltöltött nap után jár. A kártalanítás megfizetésére az állam köteles.* A Bv. tv. 10/A. § (6) bekezdése a következő: *(6) A kártalanítás iránti igény benyújtásának feltétele az is, hogy az elítélt vagy - a kényszergyógykezelt, illetve az előzetes kényszergyógykezelt kivételével - az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt előterjessze a végrehajtásért felelős szerv vezetőjéhez. Ez a feltétel akkor alkalmazandó, ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött napok száma a harmincat meghaladja. **Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell.** Nem róható az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott terhére, ha rajta kívül álló okból nem tudta a panaszját érvényesíteni.*

5. A Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdése a következő: *(5) A büntetés-végrehajtási bíró a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül az iratok alapján elutasítja, ha*

a) a kérelem elkészt,

b) a kérelem nem az arra jogosulttól származik,

c) az elítélt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt nem terjesztette elő vagy

d) a kérelemben megjelölt időszakra vonatkozóan az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt az EJEB az államot kártérítésre kötelezte, vagy a polgári bíróság kártérítést vagy sérelemdíjat ítélt meg.

6. A bíróság végzésében arra a következtetésre jutott, hogy mivel Indítványozó panasszal egy alkalommal, 2018. február 10. napján élt a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasszal a parancsnokhoz, annak alapján csak a 2017. november 10. és 2018. február 10. közötti három hónapos fogvatartási időszak minősül panasszal lefedettnek, valamint a 2018. február 11. és 2018. április 5. közötti időszak vonatkozásában nem telt el újabb három hónap, így arra az időszakra nem szükséges rendelkeznie újabb panasszal. **Mindezek alapján a bíróság a 2017. június 26. és 2017. július 2. napja, valamint a 2017. november 10. és 2018. április 5. közötti intervallumot tette érdemi vizsgálat tárgyává, és a 2017. március 3. és 2017. június 25. valamint 2017. július 3. és 2017. november 9. napja közötti időszakra érdemi vizsgálat nélkül elutasította a kérelmet.**

7. A bíróság a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben 2017. június 26. és 2017. július 2. napja között, valamint a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben 2017. november 10. és 2018. április 5. napja között jogerős szabadságvesztésben töltött 154 napból 141 napra az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt 183.300,- Ft – egy napra jutó összeg: 1.300,- Ft – kártalanítást állapított meg.

8. A Bv. tv. 70/A. § (4) bekezdés értelmében a büntetés-végrehajtási bíró az elhelyezési körülményeket összességükben értékeli, és az okozott sérelem mértékének megfelelően határozza meg a kártalanítás napi tételének az összegét, majd ezt követően állapítja meg a kártalanítás összegét a kártalanítás napi tételének és az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között fogva tartásban töltött időnek a szorzataként.

9. A bíróság a kártalanítás mértékének megállapításánál figyelemmel volt a jogsértéssel érintett napok esetében a jogszabály által előírt legalacsonyabb élettértől való eltérés mértékére, ugyanakkor az egyéb jogsértő elhelyezési körülmények vizsgálatára, melyeket az Indítványozó kártalanítási kérelme tárgyává tett, a bíróság nem tért ki a végzés indokolásában.

10. A végzéssel szemben a jogi képviselő nyújtott be fellebbezést arra történő hivatkozással, hogy téves jogszabály értelmezésen alapul a panasz három havonta történő előterjesztésének a

megkövetelése. Ezért elsődlegesen az elsőfokú végzés megváltoztatását indítványozta azzal, hogy a kártalanítás napi összegét a bíróság 1.600,-Ft-ban állapítsa meg mivel az elsőfokú végzés figyelmen kívül hagyta az egyéb alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményeket, amikor az Indítványozó sérelmeinek súlyosságát mérlegelte, másodlagosan pedig kérte az elsőfokú bíróság végzésének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra történő utasítását indítványozta. (Fellebbezés P/5. számon mellékelve).

11. A fellebbezésben Indítványozó kifejtette, hogy kártalanítási kérelmében a rossz higiéniai körülményeket, rovarokat és nem megfelelő szellőzést is kifogásolta valamennyi érintett intézet vonatkozásában, de ezzel kapcsolatban a végzés nem tesz semmilyen megállapítást, ezzel kapcsolatos érdemi vizsgálattal kapcsolatban nincs információ a végzésben, pedig ezzel összefüggésben olyan nem elhanyagolható mértékű sérelmek érték, amelyekre tekintettel a lehető legmagasabb összegű napi kártalanítás, azaz napi 1 600,- Ft járna neki. A bíróság végzésében a jogalkotó által explicite nem szabályozott feltételnek való megfelelést várt el a kérelmezőtől, vagyis a bírói értelemezés olyan tartalommal töltötte ki, ami contra legem olyan kötelezettséget ró a Kérelmezőre. A bíróságok az Alaptörvény 28. cikk értelmében ugyan jogosultak a jogszabályok értelmezésére, de csak az Alaptörvény 28. cikkében meghatározott keretek között, azonban ezt a székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportja túllépte, ráadásul a kérelem tárgyává tett elhelyezéshez kapcsolódó sérelmeket nem is vizsgálta.

12. A Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 7.Bpkf.844/2019/2.számú végzésében nem találta megalapozottnak a fellebbezést. (P/6. számú melléklet) A bíróság végzése, teljes mértékben nélkülözi az indokolást, a fellebbezésben előadottakat teljes mértékben figyelmen kívül hagyja, az Indítványozói érvelés mérlegeléséről semmilyen formában nem ad számot.

13. A másodfokú végzést Indítványozó jogi képviselője részére 2020. február 25. napján kézbesítették elektronikus úton.

...

II.

A BÍRÓI DÖNTÉS ALAPTÖRVÉNYELLENESSÉGÉNEK AZ OKA

14. Előjáróban fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság elvárja a rendesbíráóságoktól, hogy ítélezésük során az ügy alapjogi aspektusait figyelembe vegyék. Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata ([a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik) az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Emellett természetesen a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok joggyakorlatán keresztül.

15. Ezzel a rendes bíróságok ítélező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése **azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálendő ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat.** Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}.

16. Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a

konkrét tényállásra való alkalmazása során **figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra** {7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]}.

A kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény III. Cikk

17. A kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát az Alaptörvény mellett valamennyi jelentős nemzetközi emberi jogi egyezmény is előírja. Az Alaptörvény III. Cikk (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy **„[s]enkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.”**

Az EJEB esetjoga

18. Az Egyezmény 3. Cikkét az egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

19. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk védelmének hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, *Series A* no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

20. Az EJEB következetes ítélkezési gyakorlata értelmében kizárólag a jogszerű bánásmód vagy büntetés bizonyos formáihoz szükségszerűen kapcsolódó szenvedésen túlmenő, további szenvedés és megalázás sérti az Egyezmény 3. cikkében foglalt tilalmat. A személyi szabadságtól való megfosztáshoz vezető intézkedések (jellemzően valamely kényszerintézkedés vagy szabadságvesztés büntetés okán történő fogvatartás) gyakran járnak együtt ezzel a körülménnyel, ezért az államnak biztosítania kell, hogy egy személy fogvatartásának körülményei ne sértsék az adott személy emberi méltóságát. Az államnak ennek megfelelően garantálnia kell, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és formája nem teszi ki a személyt a fogvatartásával elkerülhetetlenül együtt járó szenvedés szintjén túlmenő

szorongásnak vagy megpróbáltatásnak, illetve azt is, hogy - egy büntetés-végrehajtási intézettől elvárható mértékben - a fogvatartott egészsége és jóléte megfelelően biztosított legyen (*Kudla v. Lengyelország* [GC], (30210/96.), 2000. október 26., 92-94. bekezdés).

Az Alkotmánybíróság releváns gyakorlata

21. Az Alkotmánybíróság a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés abszolút tilalmát kimondó rendelkezés [Alkotmány 54. § (2) bek., illetve Alaptörvény III. cikk (1) bek.] tartalmának részletes kifejtésével először a 32/2014 (XI. 3.) számú határozatában foglalkozott. Ebben a döntésében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy bár az Alaptörvény külön cikkben szabályozza az emberi élethez és méltósághoz való jogot (II. cikk) és a kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmát (III. cikk), az alkotmányozó hatalom normaszerkesztési módja csupán formai különállást valósít meg, így az Alkotmánybíróság értelmezésében a III. cikk (1) bekezdésében megjelenő tilalmak az emberi élethez és méltósághoz való jog megsértése tilalmának önálló, speciális megfogalmazásai is egyben. E felfogás összhangban van az Egyezmény 3. cikkének EJEB által kibontott tartalmával is, amely szerint az említett tilalmak megszegése az emberi méltóság sérelmét is jelenti.

22. A fogvatartottak alapjogaiba "[...] történő beavatkozás jogalapját a büntetőeljárásban meghozott jogerős ítélet teremti meg, a tényleges korlátozás, beavatkozás azonban a végrehajtás menetében történik. Az egyének helyzetében jogilag ugyan az elítélés, ám ténylegesen a végrehajtás ténye váltja ki az érzékelhető változást." [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., legutóbb megerősítve: 30/2013. (X. 28.) AB határozat, ABH 2013, 892, 902.] Az Alkotmánybíróság mindezekre figyelemmel hangsúlyozza, hogy **a kínzás, az embertelen vagy megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalmának abszolút jellegéből következik, hogy érvényesülését minden esetben - így a fogvatartás végrehajtása során is - biztosítani kell.**

Fenti elvek jelen ügyre alkalmazva

23. Jelen beadványban támadott bírósági végzések sértik az Alaptörvény III. Cikkét, mivel nem biztosítanak kompenzációt Indítványozónak a fogvatartása során elszenvedett kínzás tilalmába ütköző elhelyezési körülmények miatt, különös tekintettel a jogszabályban előírt minimális fogvatartotti élettér biztosításának hiányára.

24. Hangsúlyozandó, hogy az Indítványozó a sérelmezett időszaknak mindössze töredéke tekintetében kapott kártalanítást úgy, hogy az eljáró bíróságok érdemi vizsgálat nélkül, *contra legem* jogalkalmazás eredményeként részben elutasították Indítványozó kérelmét. A kínzás- és embertelen bánásmód tilalma jellegéből fakadóan olyan alapjog, melynek sérelme sokszor csak utólagos kompenzációval orvosolható. Jelen ügyben a büntetés-végrehajtási intézmények állapota miatt az állam nem képes biztosítani az emberhez méltó fogvatartási körülményeket, pedig erre kötelezettsége lenne.

25. Hangsúlyozandó már ezen a ponton, hogy jelen alkotmányjogi panasz nem ütközik az ún. negyedfokú jogorvoslat tilalmába. Ez az szabály elsősorban a tisztességes eljáráshoz való jog körében értelmezhető és azt a célt szolgálja, hogy a bizonyítékok értékelése, a pervezetés és az anyagi jogszabályok szakjogági értelmezést újból ne lehessen vita tárgyává tenni az Alkotmánybíróság előtt. Az egyéb alapvető jogok esetében azonban az Alkotmánybíróságnak minden esetben néznie kell az eredményt, és ha az alapvető jog sérelmére is vezetett, akkor ki kell mondania, hogy ez a szakjogági jogértelmezés Alaptörvénybe ütköző.

26. Az Egyezmény 3. Cikke alapján az államnak azt kell biztosítania, hogy a személy fogvatartására az emberi méltóság tiszteletben tartásával összeegyeztethető feltételek között kerüljön sor, hogy az intézkedés végrehajtásának módja és módszere ne vesse az egyént a fogvatartással óhatatlanul együtt járó szenvedés elkerülhetetlen szintjét meghaladó erősségű gyötrelmére és nehézség alá (ld. *Kudla v. Poland* [GC], no. 30210/96, §§ 92-94, ECHR 2000-XI). Indítványozó több évet töltött a kínzás tilalmába ütköző fogvatartási körülmények között, amiért a bíróságok önkényes jogértelmezése következtében a sérelmezett időszak jelentős részében semmilyen kompenzációban nem részesült, pedig a teljes sérelmezett időszak tekintetében megvalósult a kártalanítási kérelme benyújtása előfeltételeként a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasz előterjesztettsége.

27. Hangsúlyozandó, hogy a Bv.tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás célja az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása. A tény, hogy a jelen kérelemben sérelmezett bírósági végzések alaptörvényellenes jogértelmezéssel és -alkalmazással lényegében megfosztották Indítványozót az alapvető jogait ért sérelem orvoslásától, önmagában megvalósítja az Egyezmény III. cikke és az Alaptörvény III. cikke sérelmét. Ugyanis az Alkotmánybíróságnak az Alaptörvény 28. cikkével kapcsolatos gyakorlata értelmében az ítélező bíróságoknak az előttük fekvő alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintettel kell eljárniuk, és az általuk kialakított jogértelmezésnek összhangban kell állnia a jog alkotmányos tartalmával. A jelen ügy alapjául szolgáló eljárásban pedig a bíróságok pont a

lényegétől igyekeztek megfosztani az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti eljárást azáltal, hogy a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés szerinti taxatív felsorolásban meg nem határozott okból utasították vissza Indítványozó kérelmét. Ráadásul a bíróságok annak ellenére, hogy Indítványozó erre kifejezetten kitért kérelmében az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények egy részét figyelmen kívül hagyták, azoknak a vizsgálatáról egyik végzés sem tartalmaz adatot.

28. A bíróságok nem vettek figyelembe a jogsérelem súlyosságának megállapításánál számos olyan körülményt – mint például a rossz higiéniai körülmények és a zárkák nem megfelelő szellőzése – ami az elhelyezéshez közvetlenül kapcsolódóan sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: Egyezmény) 3. Cikkét és az Alaptörvény III. Cikkét.

Alaptörvény XXVIII. Cikkének sérelme

29. **Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. A XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint pedig mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.**

30. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az Alkotmánybíróság klasszikus megfogalmazásában: „a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog” [315/E/2003. AB határozat].

31. „A „tisztességes eljárás” (*fair trial*) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás”), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl az általában elfogadott értelmezése szerint a *fair trial* olyan minőség, amelyet **az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni.** Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás „méltánytalan” vagy „igazságtalan”, avagy „nem tisztességes” [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

32. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog értelmezésére vonatkozó alkotmánybírósági gyakorlat tekintetében a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [19] bekezdése szerint „egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembevételével, ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön.

33. Figyelemmel arra, hogy a t. Alkotmánybíróság több döntésében is hivatkozta és rendszeresen figyelemmel van a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, az alábbiakban a tisztességes eljárás kapcsán ezen fórum gyakorlatát is hivatkozunk. A Bíróság esetjoga értelmében a tisztességes eljáráshoz való jogra történő hivatkozás megillet minden olyan személyt, aki úgy véli, hogy jogellenes beavatkozás történt valamely jogának gyakorlásába, és aki azt panaszolja, hogy nem volt lehetősége arra, hogy igényét a 6. cikk 1. bekezdésében támasztott követelményeknek megfelelően bíróság elé terjessze. (ld. *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, 23 June 1981, § 44, Series A no. 43)

A bírósághoz való jog, a jogorvoslathoz való jog és az indokolt bírósági döntéshez való jog megsértése

34. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint - 3027/2018. (II. 6.) AB határozat - a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített **bírósághoz való jog** valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98–99.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint **a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen.** Önmagában a bírói út igénybevételeének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is” (Indokolás [24]).

35. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is rögzítette, hogy a bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a **bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek.** A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, „elszenvedői” a bírósági eljárásnak. Alaptörvényben biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelességeiket elbírálja s ne csak az ezeket

tartalmazó beadványról mondjon véleményt, és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. [59/1993. (XI. 29.) AB határozat].

36. Az EJEB értelmezésében a bírósághoz való jog, egyik aspektusa a hozzáférés joga, azaz a bíróság előtti eljárás megindításához való jog (*Golder kontra Egyesült Királyság*, § 36). A „bírósághoz való jog” és a hozzáférés joga nem abszolút jogok. Korlátozásoknak vethetők alá, de ezek **nem szűkíthetők vagy csökkenthetők az egyének hozzáférését olyan módon vagy mértékben, amely már ezen jog lényegét vonná el** (*Philis kontra Görögország*, § 59; *De Geouffre de la Pradelle kontra Franciaország*, § 28, és *Stanev kontra Bulgária* [GC], § 229).

37. Az ügy speciális körülményeitől függően, ezen jog gyakorlati és hatékony jellege csorbulhat, például: olyan eljárásjogi korlátok miatt, amelyek kizárják vagy korlátozzák a bírósághoz való fordulás lehetőségét. A nemzeti bíróságok különösen szigorú eljárásjogi jogértelmezése (eltúlzott formalizmus) megfoszthatja a kérelmezőket a bírósághoz való hozzáférés jogától (*Perez de Rada Cavanilles kontra Spanyolország*, § 49; *Miragall Escolano kontra Spanyolország*, § 38; *Société anonyme Sotiris és Nikos Koutras ATTEE kontra Görögország*, § 20). Továbbá, a bírósághoz való jogba nemcsak eljárás megindításának joga tartozik bele, hanem a jogvita bíróság általi eldöntéséhez való jog is.

38. Az EJEB az indokolt bírói döntéshez való jogot az Egyezmény 6. Cikkében foglalt tisztességes tárgyaláshoz való jog részének tekinti. A Bíróság kiindulópontja az, hogy a bírói döntésekkel szemben valamennyi demokratikus jogállamban elvárható az objektivitás és az átláthatóság, ami gátat szab önkényes hatósági és bírósági döntéshozatalnak és erősíti a bírói döntések tekintélyét. (*Taxquet kontra Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 90.; *Shala kontra Norvégia*, 15620/09.; 2012. július 10.; § 29.)

39. A Bíróság következetes gyakorlata szerint a tisztességes eljárás és a jogállamiság elvéhez tartozik az a követelmény, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be, és az adott bírói döntés természete, és az alapul fekvő egyedi ügy körülményei határozzák meg, hogy milyen terjedelmű és mélységű indokolás elégíti ki az indokolási kötelezettség követelményét. (*Tatishvili kontra Oroszország*, 1509/02.; 2007. február 22.; § 58.; *Grádinar kontra Moldova*, 7170/02.; 2008. április 8.; § 107.; *Sholokhov kontra Örményország és Moldova*, 40358/05.; 2012. július 31.; § 67.)

40. A Bíróság kimondta, hogy a döntéssel szemben feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának

indokolásában is adjon számot. A Bíróság álláspontja szerint nem felel meg az Egyezmény 6. Cikkében foglalt elvárásnak, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben. (*Helle v. Finnország*, 20772/92.; 1997. december 19.; § 60.; *Karakasis v. Görögország*, 38194/97.; 2000. október 17.; § 27.; *Boldea v. Románia*, 19997/02.; 2007. február 15.; § 30.; *Tacquet v. Belgium*, 926/05.; 2010. november 16.; § 91.; *Vojtěchová v. Szlovákia*, 59102/08.; 2012. szeptember 25., § 35.)

41. A Bíróság követelményként támasztotta a nemzeti bíróságokkal szemben azt, hogy vizsgálják meg a panaszos által előterjesztett kérelmeket. Ez alapján pedig a konzekvens bírósági gyakorlat értelmében megállapítható az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdése sérelme, ha a nemzeti bíróságok ignorálják a panaszos által felvetett konkrét releváns és fontos kérdéseket (*Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine*, § 280; *Zhang v. Ukraine*, § 78).

42. A Bíróság gyakorlata értelmében, ha a panaszos kifogásolja egy felsőbb bírói fórum előtt, hogy alsóbb bíróság döntése hiányos ténybeli vagy jogi alapon áll, úgy a felsőbb bíróság köteles maga megadni a hiányzó indokolást (*Tatishvili v. Russia*, § 62).

43. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog részének tekinti az indokolt bírói döntéshez való jogot is. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. [IV/3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, ABH 2012,131.; Indokolás (4) bekezdése] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban szerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, ABK 2012, 504-505.; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, ABK 2012, 622-624; Indokolás (5)].

44. Az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy **döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia.** Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, **a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.** Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket. [összefoglalóan lásd: 7/2013. (III. 1). AB határozat].

45. Jelen ügyben már az elsőfokú bíróság sem teljesítette azt a minimális elvárást, hogy a kérelem tárgyává tett valamennyi releváns állítást megvizsgálja, a másodfokú bíróság pedig megfosztotta Indítványozót a bírósághoz való hozzáférés jogától és ezzel összefüggésben a jogorvoslathoz való jogától is, amikor a másodfokú végzésében semmilyen módon nem reagált az Indítványozó fellebbezésében előterjesztett érveire. Holott az EJEB és az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata értelmében, amennyiben a kérelmező konkrét kérelemmel fordul a felsőbb bírói fórumhoz annak érdekében, hogy az orvosolja az alacsonyabb bírói fórum által elkövetett jogsértéseket, akkor a felsőbb bírói fórum köteles nemcsak a támadott döntést, de a kérelmező kérelmét is érdemben megvizsgálni, és részletes indokolással ellátni a felülvizsgálat tárgyában hozott döntését. A másodfokú bíróság a P/6. számon csatolt végzésében e követelmények egyikének sem tett eleget. Ugyanis az Indítványozó fellebbezésében hivatkozottakkal és azok indokaival egyáltalán nem foglalkozott a másodfokú bíróság a végzésében. Ezáltal pedig Indítványozó fellebbezése lényegében elbírálatlanul maradt úgy, hogy a bíróság e döntésének még az indokait sem közölte Indítványozóval, ezek pedig olyan súlyos alapjogsérelmek, amelyek kihatással voltak az eljárás egészére. Tehát megállapítható, hogy a jelen beadványan támadott eljárásban a írószágok súlyosan megsértették Indítványozónak a bírósághoz forduláshoz való jogát, a jogorvoslathoz való jogát és az indokolt bírósági döntéshez való jogát is.

46. Teljes mértékben összeegyeztethetetlen a tisztességes eljárás követelményeivel, ha a felülbírálati bírói fórum az alsóbb fokú bíróságnak az ügy lényegi kérdései tekintetében kifejtett érveit további vizsgálat és a vizsgálat indokainak előadása nélkül hagyja helyben, jelen eljárásban pedig pontosan ez történt.

47. A fent kifejtett Alkotmánybírósági gyakorlat értelmében Indítványozónak Alaptörvényben biztosított joga lett volna arra, hogy a bíróságok az eljárásba vitt jogait elbírálja, de a bíróság figyelmen kívül hagyta az Indítványozó kérelmében előadott sérelmek részét és amikor erre fellebbezésében Indítványozó külön felhívta a másodfokú bíróság figyelmét az elsőfokú eljárás hiányosságairól a felülbírálati fórum sem vett tudomást. Az Alkotmánybíróság többször hangsúlyozta, hogy önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása – ahogy jelen eljárásokban történt – nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, ha a bíróság eljárása nem alkalmas arra, hogy az ügy összes lényeges körülményét vizsgálva a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. Ezért sérült Indítványozó bírósághoz és jogorvoslathoz való joga, hiszen egy - különös tekintettel a másodfokú bíróság eljárása – teljesen formális, tartalmi vizsgálatot és érdemi mérlegelést nélkülöző eljárást folytattak le.

48. A fent hivatkozott gyakorlatában az EJEB egyértelműen megállapította, hogy az Egyezmény 6. Cikk 1. bekezdése sérelmét eredményezi, ha a nemzeti bíróságok ignorálják a panaszos által felvetett konkrét releváns és fontos kérdéseket – jelen eljárásban pedig ignoráltál az Indítványozó által előadott sérelmek egy részét anélkül, hogy legalább azt rögzítették volna a döntéseikben a bíróságok, hogy ezeket milyen okból nem tartják relevánsnak. Nem teljesültek tehát a tisztességes eljárás indokoláshoz fűződő garanciái, mivel bár Indítványozó kifogásolta egy felsőbb bírói fórum előtt, hogy alsóbb bíróság döntése hiányos ténybeli és jogi alapon áll, a felsőbb bíróság, bár erre köteles lett volna nem adta meg a szükséges indokolást.

A tisztességes eljáráshoz való jog megsértése - Contra legem jogértelmezés és -alkalmazás

49. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában összekapcsolta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az önkényes jogalkalmazás tilalmát. Elvi éllel kimondta: „[a] bírói függetlenségnek nem korláta, sokkal inkább biztosítéka a törvényeknek való alávetettség: a bírónak a határozatait a jogszabályok alapján kell meghoznia. Ha a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A

vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelveivel.” (20/2017. (VII. 18.) számú AB határozat).

50. Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás önmagában nem alapozza meg az alkotmányellenességet. **A *contra legem* jogalkalmazásnak egyben alkotmányellenesnek, azaz az Alaptörvénnyel ellentétesnek kell lennie (*contra constitutionem*)** {lásd 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}. Jelen esetben a bírósági jogértelmezés a rá vonatkozó, az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyta, emiatt *contra constitutionem* vált önkényessé, és így az Indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét is okozta.

51. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában rögzítette, hogy nem tekinti feladatának a bírósági jogalkalmazás felülvizsgálatát, csupán annak alkotmányos kereteinek betartását ellenőrzi, különös tekintettel a bírósági jogértelmezésnek az Alaptörvény 28. cikkében foglalt lényeges elemeire, egyrészt az alapjogi érintettség, valamint a jogszabályi célhoz kötött jogértelmezési alapelv vizsgálatára. Maga az Alaptörvény 28. cikke is akként fogalmaz, hogy a jogértelmezésnek a jogszabály célját elsősorban kell figyelembe vennie, és nem zárja ki, hogy a jogszabály tartalmának megállapításakor a bíróság egyéb szempontokra is figyelemmel legyen, és hogy ezek mérlegelése során, indokolt esetben, a jogszabály eredeti céljával ellentétes következtetésre jusson. Az a bírósági mérlegelés azonban, amely a jogszabály céljának vizsgálatát teljes mértékben és kifejezetten kizárja, már alaptörvény-ellenesnek minősül.

52. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság fenti gyakorlatát – figyelemmel az Emberi Jogok Európai Bíróságának a gyakorlatára is [különösen: Beian kontra Románia (30658/05), 2007. december 6.] – annyiban pontosította, hogy elismerte: vannak olyan helyzetek, amikor egy szabályozás felülírása, kitégítése a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. **„A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé.** Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság

követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}

53. Jelen ügyben az elsőfokú bíróság önkényesen úgy értelmezte a Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdését, hogy az alapján a kártalanítási kérelem benyújtásának és elbírálhatóságának az a feltétele, hogy a Bv.tv. 144/B. § szerinti panaszbeadvánnyal Indítványozó minden 3 hónapban előterjessze. A Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdése ilyen követelményt azonban nem tartalmaz. A hivatkozott rendelkezés harmadik fordulata, amelyre a bíróság a követelményt alapozta így szól: *„Ha az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmény hosszabb időn át fennáll, három hónapon belül újabb panaszt előterjeszteni nem kell.”* Tehát a rendelkezés nem írja elő explicite, hogy 3 havonta élnie kellett volna Indítványozónak a 144/B. § szerinti panasszal. Hiszen, ha e követelmény előírása lett volna a jogalkotó szándéka, akkor azt egyértelműen akként fogalmazta volna meg. A Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdés, és különösen annak harmadik fordulata semmilyen egyértelmű kötelezettséget nem támaszt a kártalanítási kérelem előterjeszthetősége előfeltételeként a panasz háromhavi kötelező előterjesztendőségére, és nem is definiálja a törvény sem itt, sem az értelmező rendelkezések között, hogy mit tekint „hosszú időnek”.

54. Sehol nem mondja azt a jogszabály, hogy a panasz „viszamenőleg” a panasz benyújtását megelőző 3 hónapra érvényes – miért is lenne? Egy hosszan fennálló jogellenes állapot bármely napján be lehet nyújtani a panaszt, az a kártérítési kérelem szempontjából az egész periódusra eljárásjogi jogalapot jelent. Az Alkotmánybíróság a IV/126/2019. ügyszámú alkotmányjogi panaszeljárásban megállapította, hogy az Alaptörvény 28. cikkben foglalt bírósági jogértelmezési hatáskör sérelmét okozza, ha olyan alapon utasítja el a kártalanítási kérelmet a bíróság, amelyet a Bv. tv. 70/A. § (5) bekezdése nem sorol fel. Jelen esetben Indítványozó élt a Bv. tv. 144/B. § szerinti panasszal, így a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja alapján nem utasíthatták volna vissza érdemi vizsgálat nélkül az Indítványozó által sérelmezett időszak jelentős részét. Hiszen a Bv.tv. 70/A. § (5) bekezdés c) pontja **nem akként rendelkezik**, hogy *„az elítélt a 144/B. §-ban meghatározott panaszt nem terjesztette elő minden 3 hónapban”*. A konkrét eset konkrét körülményeiben minden más jogértelmezés abszurd. Ráadásul de facto a panasz benyújtása teljesen alkalmatlan a jogsérelm orvoslása szempontjából, a gyakorlatban nem szünteti meg a jogsérelmet. Ennek oka, hogy a bv. intézetek nem képesek orvosolni a túlszűfolttságot, így a panasznak helytadás mellett érdemi intézkedést sosem tudnak tenni, csak látszólagos eszközeik vannak (pl. heti egy plusz óra szabad levegő tartózkodás engedélyezése.)

55. A Bv.tv idézett szabályait tehát az Alaptörvény 28. Cikkben foglalt értelmezési követelmények alapján nem lehet sem a törvény célját szem előtt tartva, sem a közjó és a józan ész alapján úgy értelmezni, hogy a kérelmezőnek kötelessége lenne 3 havonta panasszal élni ahhoz, hogy a bíróság érdemben foglalkozzon a kártalanítási kérelmével.

56. Márpedig a törvény célja annak indokolása a Bv.tv. 10/A. § tekintetében a következő: *„A módosítás annak elérésére, hogy az EJEB elvárásainak megfelelő hatékony hazai jogorvoslat keretében, hazai fórum előtt legyenek orvosolhatók a zsúfolt körülmények közötti fogvatartás miatti jogsérelmek, egy új, sui generis jogintézményként vezeti be a jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást. (...) Az egyéb, sérelmes helyzetet fokozó elhelyezési körülmények példálózó jelleggel kerülnek felsorolásra az EJEB esetjoga alapján. A kártalanítás minden olyan napra jár, amelyet az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények között töltött.”* Ezzel pedig nem lehet összeegyeztethető az olyan jogértelmezés, amely a törvényben meg nem határozott plusz feltétel teljesítéséhez köti a kártalanítási kérelem elbírálhatóságát. Ugyanis az eljárási jogszabályok azok közjogi jellegénél fogva a kiszolgáltatott helyzetben levő félként eljáró kérelmezők számára csak egyértelmű kötelezettségeket írhatnak elő, e rendelkezéseket pedig a bíróságok sem jogosultak önkényesen értelmezni.

57. A fentiek alapján igazolásra került, hogy az elsőfokú bíróság súlyosan jogsértő és önkényes jogértelmezése *contra legem* jogalkalmazásnak minősült. Azáltal, hogy az Indítványozó kifejezett és indokolt kérelme ellenére ezt a súlyos jogsértést a másodfokú bíróság nem orvosolta, hanem indokolás nélkül helybenhagyta az elsőfokú végzést, maga is megvalósította a *contra legem* jogalkalmazással az Indítványozó alkotmányos jogai megsértését.

58. Külön kiemelendő, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogértelmezése helyességét semmilyen módon nem indokolta meg. Továbbá a jelen kérelemben támadott bíróság végzések ugyanakkor a vonatkozó jogszabályi környezet és a felsőbb bírósági gyakorlat változatlansága mellett egy a korábbi gyakorlattal ellentétes jogértelmezést alkalmaztak. A korábbi gyakorlat helyesen értelmezte a 144/B. § szerinti panasz előterjesztésének követelményét, mint a kártalanítási kérelem benyújtásának feltételét, azaz pusztán a panasz benyújtását és nem annak repetitív benyújtását értelmezték feltételként. A kérelemben is sérelmezett jogértelmezés azonban súlyosan jogellenes és hátrányos feltételként szabta meg a 3 havonta történő ismételt benyújtást. Hangsúlyozzuk tehát, hogy a jelen kérelemben támadott végzések esetében nem önmagában az eltérő jogértelmezés tényét vitatjuk, hanem azt, hogy a

végzések mindennemű jogalapot nélkülözve egy olyan, az Indítványozóra terheesebb feltételt állítottak Indítványozó elé, amelyről a törvény nem rendelkezett.

59. Emellett az Alkotmánybíróság több határozatában is kifejezetten hivatkozott a Nemzeti Hitvallásnak az ügyek méltányos, visszaélés és részrehajlás nélküli intézésére vonatkozó szabályára (legutóbb a 3210/2019. (VII. 16.) számú AB határozata) amely köti a bíróságokat az eljárásjogi szabályok értelmezésénél. Éppen ezért alakíthatta ki az Alkotmánybíróság azon állandóan alkalmazott álláspontját, miszerint az egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet **az eljárás «méltánytalan»** vagy «igazságtalan», avagy «nem tisztességes» [ABH 1998. 95.]. Jelen eljárás nem vett tudomást arról, hogy a bíráskodás nem önmagáért van, hanem szolgálat, amely esetében a méltányos ügyintézés a Nemzeti Hitvallás alapján megkerülhetetlen követelmény. Az ügyek méltányos elintézése természetesen végződhet elutasítással; de nem oly módon, hogy a bíróságok az alkalmazandó jogszabályokat önmagukból teljességgel kiforgatják annak érdekében, hogy a kérelmezőt szándékosan méltánytalan és jogsértő helyzetbe hozzák. Jelen ügyben ezt az alkotmányos minimumot sem teljesítette az eljáró két bírói fórum, ami a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmére vezetett.

• • •

III.

ÖSSZEFOGLALÁS

60. Természetesen az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a tisztességes bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. A jelen ügyben támadott bírósági végzések jogértelmezése a Bv. tv. 10/A. § szerinti kártalanítási eljárás lényegével ellentétes, azzal, hogy a kérelmezők a fogvatartás alatt elszenvedett sérelmeikért egy hazai fórum előtt hatékony jogorvoslatban részesüljenek.

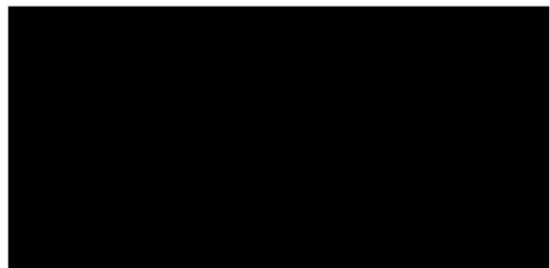
61. A t. Alkotmánybíróság gyakorlata is rámutat arra, hogy a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevétele formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A támadott bírósági döntések oly mértékben nélkülözik az indokolást, ami már

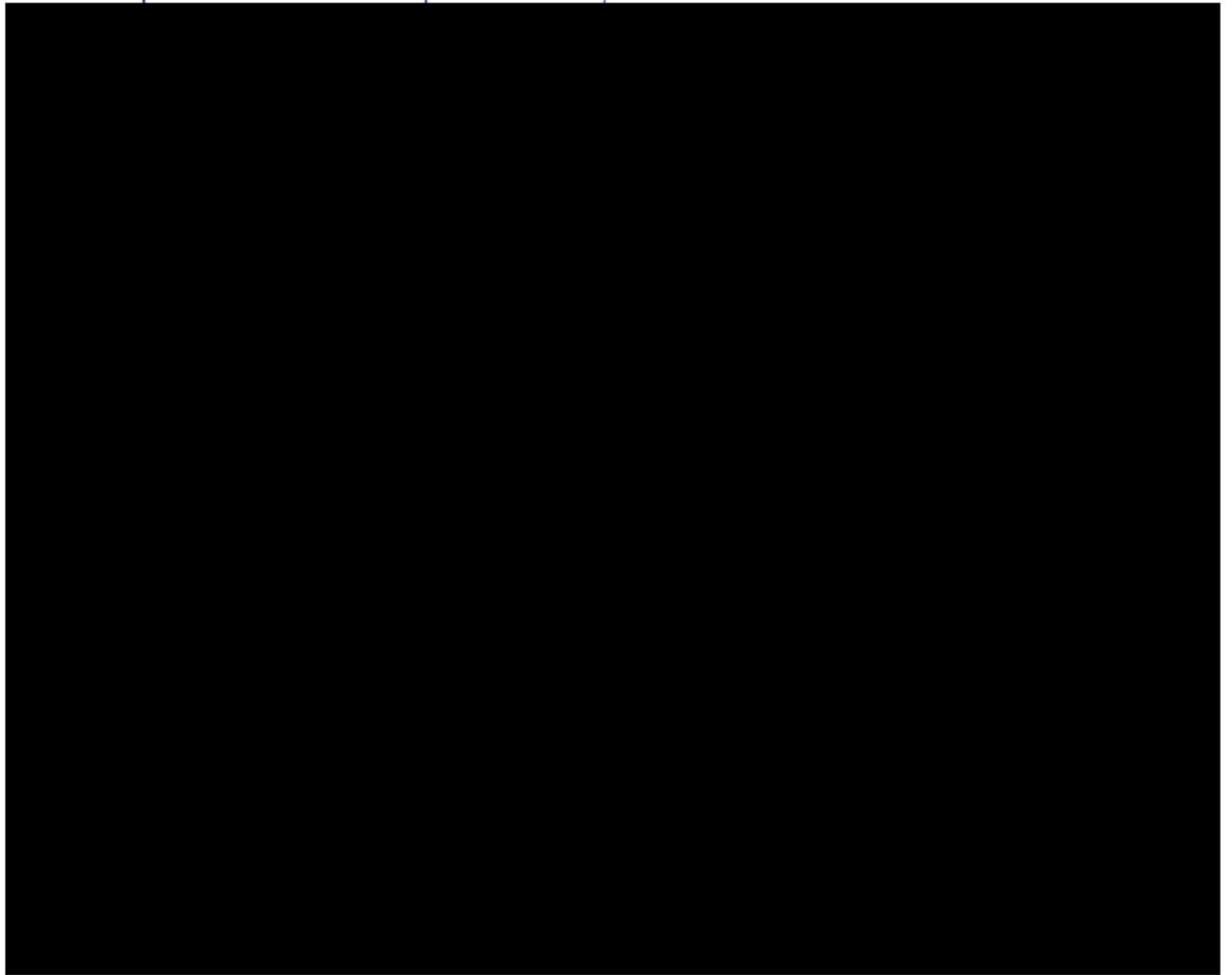
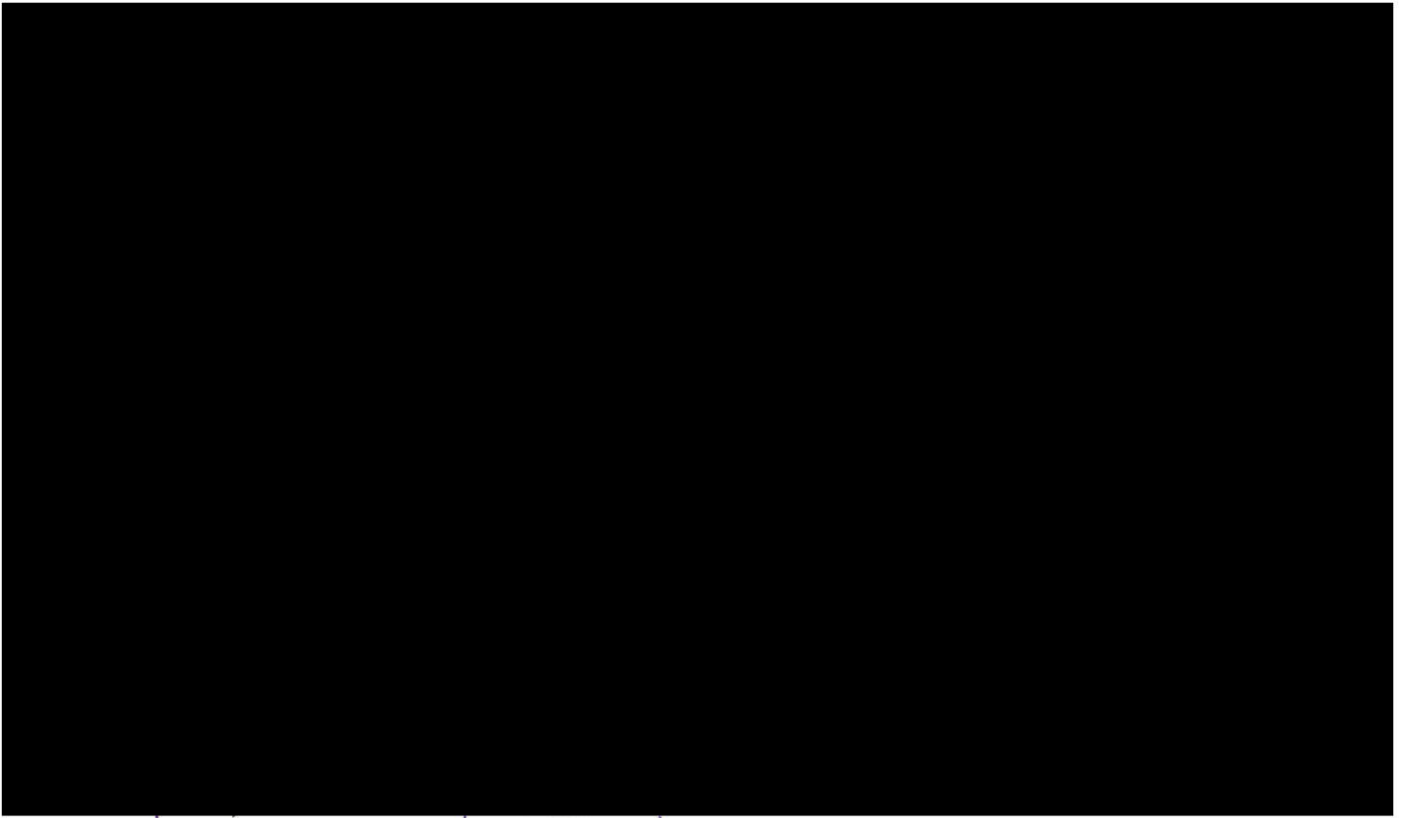
nem teszi lehetővé az eljárási garanciák érvényesülését és ez a bírósághoz és jogorvoslathoz való jog sérelméhez vezetett. Jelen eljárásokban tehát a tisztességes eljárás követelményét elsősorban az indokolási kötelezettség megsértése és a kérelem tárgyává tett sérelmek teljes körű elbírálásáról való számadás hiánya okozza.

62. Továbbá bár a jogalkotó Bv.tv. 10/A. § (6) bekezdésében egyértelművé tette, hogy az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények orvoslása iránti kártalanítási kérelem benyújtásának pusztán az a feltétele, hogy a kérelmező éljen a Bv.tv. 144/B. § szerinti panasszal, a bíróságok ehhez képest a jogszabályban nem szereplő többletkövetelményeket támasztottak Indítványozóval szemben, azt, hogy a panaszt repetitíve többször terjessze elő. Indítványozó Bv.tv.-ben rögzített követelménynek maradéktalanul eleget tett, azonban az eljáró bíróságok *contra legem* jogalkalmazással figyelmen kívül hagyták az Indítványozó által sérelmezett időszak jelentős részét, megfosztva ezzel Indítványozót az alapvető jogait ért sérelem kompenzálásától. Mindezen rendkívül súlyos hiányosságai az eljárásnak a végzések Alaptörvény-ellenességét okozták megfosztva Indítványozót attól, hogy az Őt ért jogsérelmek, melyek az Alaptörvény III. Cikkét sértik magyarországi bírói fórum előtt legyenek kompenzálhatóak.

A fent kifejtettek alapján kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a Székesfehérvári Törvényszék Büntetés-végrehajtási Csoportjának 24.Bv.1461/2019/12. számú végzését és az azt helybenhagyó, Székesfehérvári Törvényszék 7.Bpkf.844/2019/2. számú végzését, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket megsemmisíteni szíveskedjék.

Kelt: Budapest, 2020. április 24.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

